

**ZAKENDOEN
IN DE
NIEUWE
ECONOMIE**

VENSTERS OP SUCCES

HOOFDSTUK 0
DE NIEUWE ECONOMIE
BACK TO THE BASICS
PAG 14

Paragraaf 1	We zijn vergeten wat de economie eigenlijk is	17
Paragraaf 2	Kunnen we de economie wel veranderen?	24

HOOFDSTUK 3
SCHAALGROOTTE
VAN NEW YORK TOT NIEUWEGEIN
PAG 54

Paragraaf 1	Niet machtig, maar krachtig	57
Paragraaf 2	Oké, en dus?	60
Paragraaf 3	Ondernemen met je burens	62

HOOFDSTUK 6
FINANCIERING
KAN IK HIER MET GOOGLE BETALEN?
PAG 92

Paragraaf 1	Wat ging er mis in de oude economie?	95
Paragraaf 2	Wat moeten ondernemers hiermee?	97
Paragraaf 3	Gezocht: een waardedirecteur	103

HOOFDSTUK 1
KLANTEN
DOEI BEZIT, HALLO GEBRUIK
PAG 28

Paragraaf 1	Geen afval, blijde klanten	31
Paragraaf 2	Minder bezit	33
Paragraaf 3	Waarom zijn we hier niet eerder op gekomen?	38
Paragraaf 4	Het verschil tussen vastgoed en voedsel	39

HOOFDSTUK 4
INNOVATIE
IEDEREEN UITVINDER
PAG 68

Paragraaf 1	Van Gloeilamp tot Facebook	71
Paragraaf 2	Slimme innovatie voegt wat toe	74
Paragraaf 3	Delen en samenwerken	77

HOOFDSTUK 7
LEIDERSCHAP
EEN GOEDE LEIDER IS GEEN BAAS
PAG 108

Paragraaf 1	Geen routekaart, wel een kompas	111
Paragraaf 2	Je gaat niet anders denken door cadeaus	112
Paragraaf 3	Checklist voor nieuwe ondernemers	116

HOOFDSTUK 2
VALUE CYCLE
ER WAS EENS EEN VUILNISBELT
PAG 42

Paragraaf 1	Van Katoen tot T-shirt	45
Paragraaf 2	Hoe doen we het dan wel?	48
Paragraaf 3	Drie vuistregles	50
Paragraaf 4	Wie gaat dat betalen?	52

HOOFDSTUK 5
BUSINESSCASE
TIJD ~~IS~~ GELDT
PAG 80

Paragraaf 1	Weg met oogkleppen	83
Paragraaf 2	De ideale mix	86

EN VERDER:

21ST CENTURY SKILLS EN DE NIEUWE ECONOMIE PAG 108

LITERATUURLIJST PAG 120

EINDNOTEN PAG 124

WIE WERKTEN MEE AAN DIT BOEK? PAG 128

WAT (BE)DENK JIJ?? PAG 131

0

HOOFDSTUK 0 DE NIEUWE ECONOMIE

BACK TO THE BASICS

CHECK HET FILMPJE !

WWW.ZAKENDOENNEXTGEN.NL/VIDEO

Stel je een boek voor over het bouwen van een huis. Dat begint niet met instructies voor het ophangen van een lampje of het installeren van de douchekop; nee, zo'n instructieboek zou beginnen met de fundering, waarop het huis stevig kan staan. Zo beginnen we ook in NextGen. Het nieuwe zakendoen moet stevig staan, en daarom beginnen we met de fundering. Want duurzaam ondernemen is leuk, maar als het fundament eronder niet deugt, stort het huis vroeg of laat in.

PARAGRAAF **1** **We zijn vergeten wat economie eigenlijk is**

Economie is een verzamelnaam voor de manier waarop we ons land hebben ingericht. Het komt uit het Latijn - oeconomia - dat *huishoudkunde* betekent. Je zou onze economie wel de huishouding van ons land kunnen noemen.

Je kunt je wel voorstellen dat de manier waarop die huishouding is geregeld, belangrijk is voor iedereen in dat 'huis'. De overheid bepaalt daarvoor de regels. Een belangrijke taak, want op die manier kan ze onze wereld beter en duurzamer maken. Ze kan bijvoorbeeld meer belastingen vragen aan bedrijven en consumenten die vervuilen, of ze kan bedrijven aanmoedigen om hun werknemers meer onderwijs te geven, zodat ze door kunnen leren.

Wat doe je wel, en wat doe niet in de economie? Die vraag werd in de oude economie vooral beantwoord door de vraag te stellen: Wat levert het meeste geld op? Waar kunnen we het meeste aan verdienen? Werd er veel geld verdiend, dan groeide de economie, zeiden we toen. En als de economie groeit, dan groeit ook de welvaart.

Dat klinkt best logisch, maar is dat ook zo? Een voorbeeld. Vorig jaar verdiende jij 10.000 euro met de verkoop van gadgets. Je buurman verdiende met hovenierswerk ook 10.000 euro. Samen verdienden jullie dus 20.000 euro.

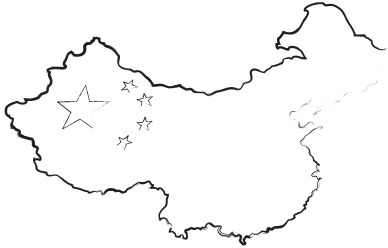
Dit jaar ben jij veel meer gaan verdienen: 25.000

FIGUUR I
Tegenstellingen

euro. Je haalde je gadgets niet meer uit Nederland, maar uit China: veel goedkoper en je kon veel meer produceren. Je hield dus veel geld over. Je buurman werd dit jaar helaas werkloos en kreeg met wat kleine klusjes nog maar 1.000 euro bij elkaar.

Volgens de regels van de oude economie is de economie daarmee gegroeid. In plaats van 20.000 euro hebben jullie gezamenlijk immers 26.000 euro verdiend. Maar wacht even, economische groei zou toch ook welvaart opleveren? Hoe zit dat dan met die werkloze buurman? Zo welvarend is hij niet. En die gadgets die je in China koopt? Hoe vervuilend zijn de productie en het vervoer geweest? Kregen de mensen die de gadgets in elkaar moesten zetten ook een eerlijk loon? En is hun welvaart dan ook gegroeid? Dat is nog maar de vraag.

In de nieuwe economie zijn de omvang van productie en geld op zichzelf veel minder belangrijk. De nieuwe economie gaat over waarde, welvaart voor iedereen. Dat gaat over veel meer dan geld alleen. Wordt die waarde meer, dan groeit de economie; wordt de waarde minder, dan krimpt ze. De manier waarop de economische huishouding is geregeld, is daarop gericht. Dus een bedrijf dat bijvoorbeeld veel winst maakt, maar ook veel vervuiling veroorzaakt, is in de nieuwe economie niet goed bezig. Want de zaken hebben wel geld opgeleverd, maar tegelijkertijd waarde in de natuur vernietigd.

Wist je dat in de oude economie een auto-ongeluk tot economische groei kon leiden? Want na het on-

geluk kon het autoschadeherstelbedrijf aan de slag, moesten ambulance- en ziekenhuispersoneel worden betaald, ging het slachtoffer lange tijd op bezoek bij de fysiotherapeut en konden wegenbouwers aan het werk worden gezet om de schade aan wegdek en vangrail te herstellen. Om dat allemaal mogelijk te maken, werd veel geld uitgegeven en groeide de economie. Dat is toch best apart? Je zou toch verwachten dat de economie juist krimpt bij ongelukken?

Als je er goed over nadenkt, is het ook helemaal niet logisch dat je de mensen en de aarde niet meetelt als je het over economie hebt. Want juist mensen creëren waarde en daar gebruiken ze grondstoffen uit de aarde voor.

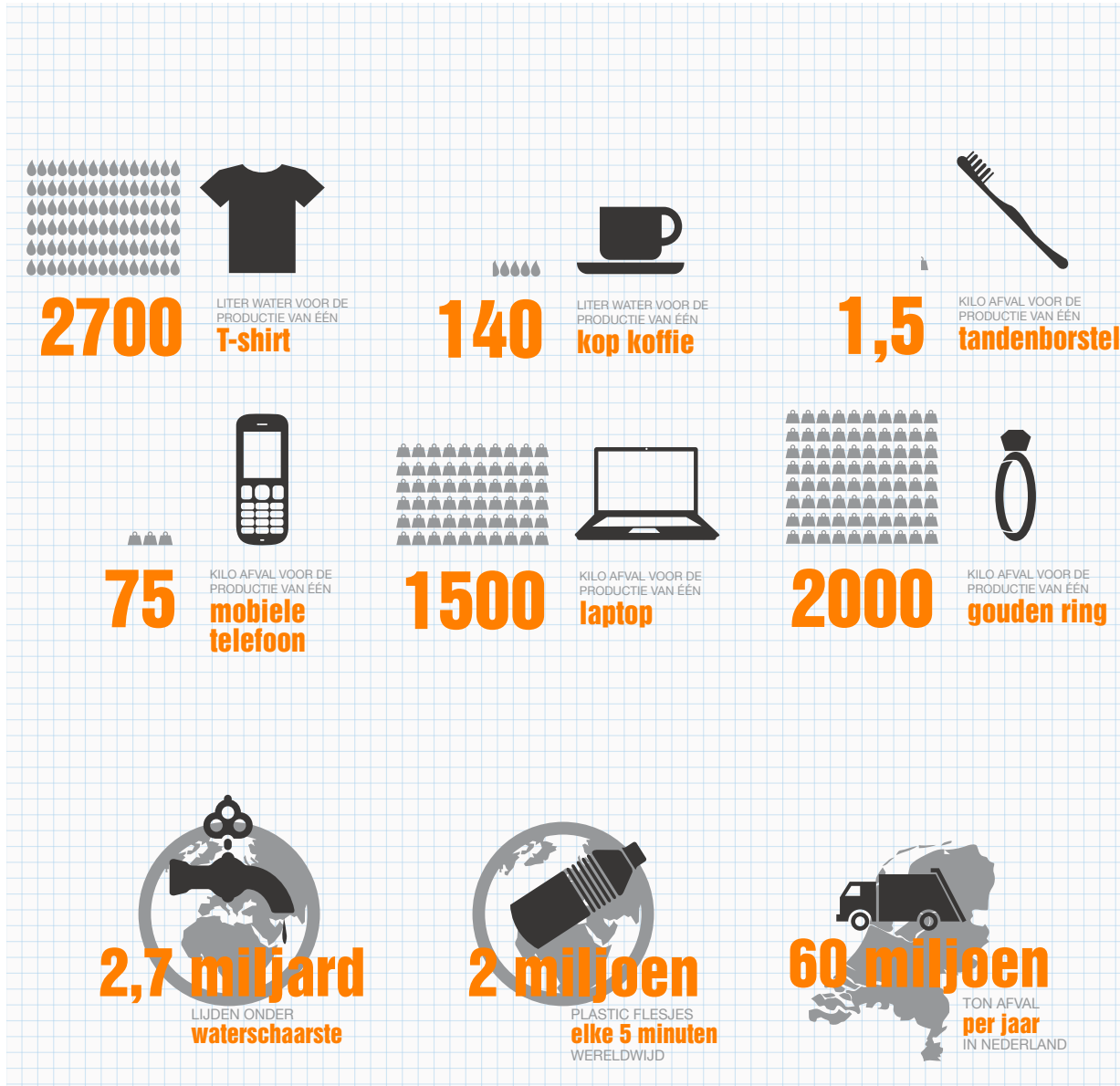
In de nieuwe economie tellen we daarom drie soorten waarde¹:

- **De mensen (sociale waarde)**
- **De aarde (ecologische waarde)**
- **Het geld (financiële waarde)**

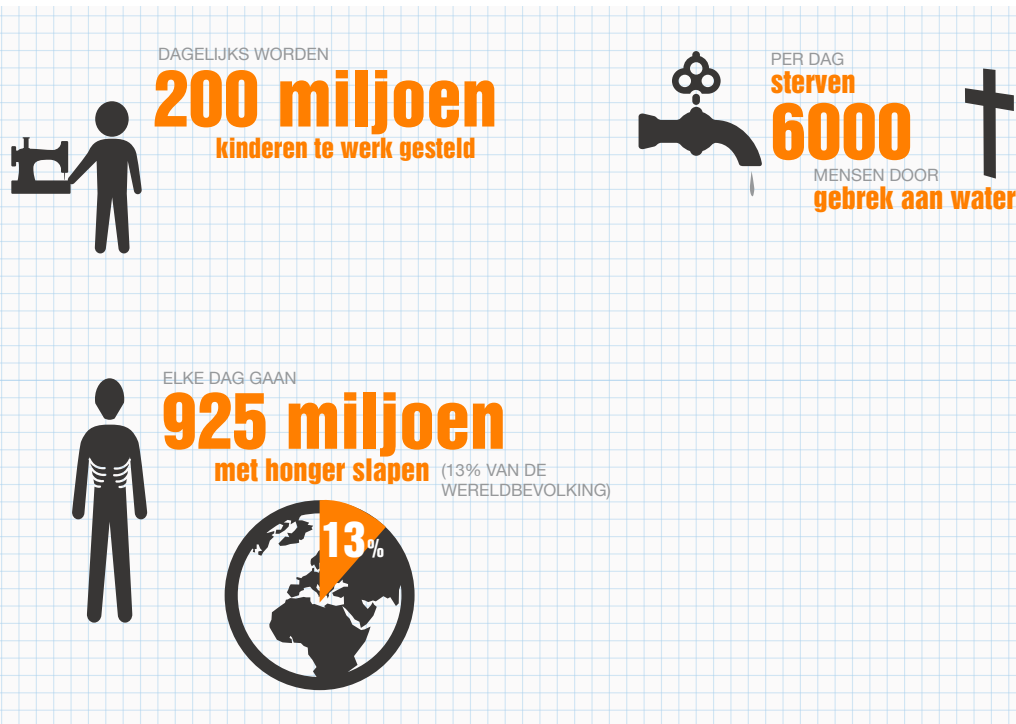
De mensen

Jij en ik en de mensen om ons heen tellen mee in de nieuwe economie. Dat betekent bijvoorbeeld dat werknemers in arme landen niet dag en nacht moeten hoeven werken voor een kwartje per uur omdat wij zonodig goedkope jeans willen hebben. En dat onze bedrijven arme landen niet armer maken, zodat kinderen niet naar school kunnen of zodat er hongersnood of vervuiling ontstaat. Bedrijven in de nieuwe economie proberen de mensen juist meer waarde

FIGUUR 2
De waarde van
mensen

te geven. Bijvoorbeeld door producten te ontwikkelen waar ze zelf aan verdienen, maar waar mensen ook gezonder van worden.

Hoe kan het wel?

Mahindra, een bedrijf uit India, maakt betaalbare tractors voor arme boeren en geeft die boeren ook uitleg om die tractors zo goed mogelijk te gebruiken en het leert ze welke zaden ze het beste kunnen gebruiken, hoe ze hun land het beste kunnen bewerken en hoe ze de gewassen op een slimme manier water kunnen geven. Mahindra verkoopt ontzettend veel

van die kleine tractors en stelt de boeren in staat om betere ondernemers te worden. Op zo'n manier verkoopt Mahindra niet alleen vandaag een bruikbare tractor, maar blijven die boeren blijvende klanten van het bedrijf.²

De aarde

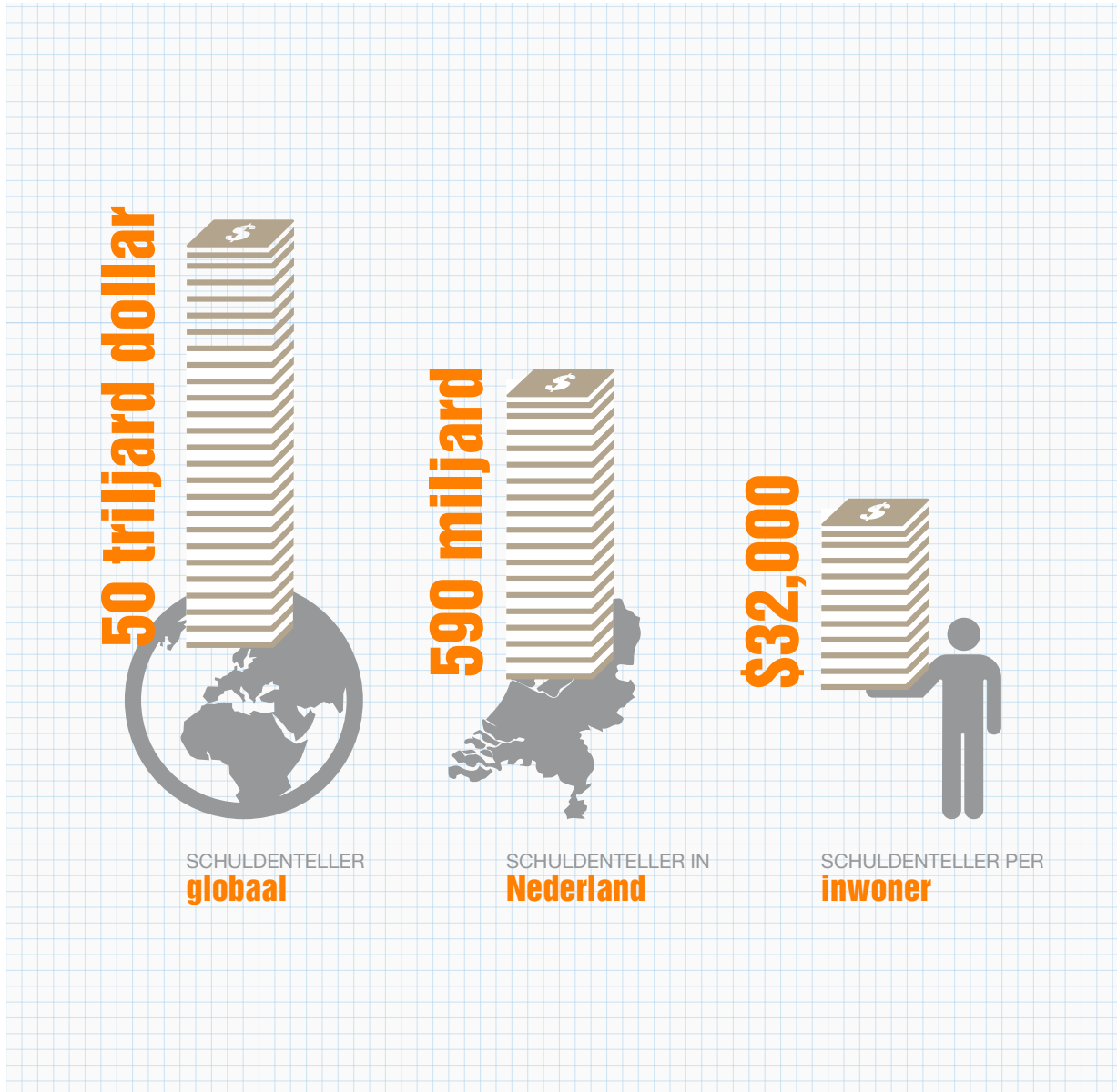
In de nieuwe economie gaat het niet over de vraag wat het goedkoopste is of het meeste geld oplevert, maar over de vraag wat het meeste waarde oplevert. Met die gedachte in het achterhoofd gaan we om met de aarde, met alles wat er op groeit en met alles wat erin is opgeslagen, zoals ijzer en olie, maar ook bomen en gewassen. Bedrijven die een oerwoud leegkappen voor productie, maar geen nieuwe bomen planten, olie uit de grond halen en vervuiling veroorzaken of bij het maken van hun producten ontzettend veel afval veroorzaken, tellen in de nieuwe economie niet meer mee. Ze creëren wel waarde voor zichzelf, maar vernietigen de waarde van de natuur.

Hoe kan het wel?

Interface, een bedrijf dat tapijttegels maakt, vist versleten visnetten uit de oceaan en maakt daar nieuwe tapijttegels van. Interface draait dus waardevernietiging terug. Het bedrijf haalt de vervuilende visnetten uit de zee; vissen en zeedieren hebben daar geen last meer van. Ook creëert Interface nieuwe waarde: door lokale vissers de netten te laten opvissen, stimuleert de onderneming de werkgelegenheid en door duurzame tapijttegels te produceren, maakt ze de wereld op een duurzame manier beter.³

FIGUUR 3

De waarde van de aarde

FIGUUR 4
De waarde van
geld

Het geld (kapitaal)

Geld is een middel in de nieuwe economie, geen doel. Banken en beurshandelaren bijvoorbeeld benutten geld om waarde te creëren voor de aarde en de mensen. Ze lenen geen geld voor wapenhandel, investeren niet in bedrijven die kinderen aan het werk zetten, maar kijken hoe ze bedrijven kunnen helpen om op een duurzame manier te kunnen groeien. Daar moet je soms geduld voor hebben. Snel veel geld verdienen is in de nieuwe economie dus nooit het uitgangspunt.

Hoe kan het wel?

In minder rijke landen, bijvoorbeeld in Afrika, is op het platteland vaak geen bank. De afstanden zijn groot en bankiers kunnen niet zomaar duizend kilometer reizen om te bepalen of ze een boer geld kunnen lenen voor een dorsmachine of een nieuwe schuur. Die informatie is belangrijk, want je leent als bank je geld niet zomaar uit. Maar als boeren niet kunnen investeren, is het bijna onmogelijk om door te groeien tot een gezond en winstgevend bedrijf. Het Nederlandse bedrijf SCOPEinsight heeft een manier bedacht waardoor banken op afstand kunnen bepalen of de boer een goede ondernemer is en of ze 'm dus geld kunnen lenen. Via internet wordt de boer bevestigd en beoordeeld op allerlei belangrijke punten en daar rolt een cijfer uit. Zo kunnen boeren bouwen aan hun bedrijf en de economie gezonder maken.⁴

**DE LEIDERS VAN DE NIEUWE ECONOMIE
- BOYAN SLAT**

De Nederlander Boyan Slat, 21 jaar oud, combineert technologie en ondernemerschap om één van de grootste problemen van onze mensheid op te lossen. Toen hij in 2011 ging duiken in Athene, raakte hij enorm gefrustreerd. Hij kwam meer plastic tegen dan vissen. Waarom kunnen we die *plastic soep* eigenlijk niet gewoon opruimen, vroeg hij zich af. Hij was niet de enige die dat dacht: eerder had zeevaarder Charles Moore al berekend dat het 79.000 jaar zou kosten om alle afval uit de oceanen te vissen.

'Dat kan beter', dacht Boyan. In 2012 - hij was toen 17 jaar - presenteerde Boyan een plan om de oceaan schoon te maken. Hij ontwierp een 'robot' die de miljoenen tonnen afval uit de oceaan kan filteren. Enorme drijvende armen van vijftig kilometer lang kunnen in korte tijd ontzettend veel afval bijeen halen, legde hij uit. Een jaar later werd een filmpje waarin hij z'n plan uitlegde een hit op internet. Meer dan honderd wetenschappers en specialisten van over de hele werkten er vrijwillig aan mee. Zijn bedrijf, The Ocean Cleanup, heeft inmiddels miljoenen euro's ingezameld om een eerste werkende robot de oceaan op te krijgen. Waarschijnlijk is dat over een paar jaar geregeld.⁵

PARAGRAAF **2** Kan de economie eigenlijk wel veranderen?

Als we met z'n allen minder moeten letten op geld verdienen en meer op waarde verdienen, dan moet er heel wat veranderen. En dat kan natuurlijk niet van vandaag op morgen. Maar als je goed oplet op wat er in de wereld allemaal gebeurt, dan is de tijd wel rijp voor verandering. Drie belangrijke ontwikkelingen, die over de hele wereld te zien zijn, helpen daar in mee.⁸

- **De wereld is een groot dorp geworden**
- **Technologie wordt steeds slimmer en sneller**
- **Mensen hoeven de oude economie niet meer**

De wereld is een groot dorp geworden

De wereld heeft (bijna) geen geheimen meer. Via internet ben je maar een paar tellen verwijderd van elke uithoek van de wereld. Veel beter dan dertig jaar geleden weten we bijvoorbeeld hoe slechte werkgevers in donkere fabriekshallen mensen voor een hongerloontje aan het werk zetten. Dat kunnen die bedrijven steeds minder makkelijk verborgen houden. Zie je het toch gebeuren, dan hoef je maar een Facebookbericht te plaatsen en de hele wereld weet het. Dat dwingt bedrijven om eerlijker te worden.

Toen je ouders vroeger een presentatie moesten voorbereiden, zaten ze dagen in de bibliotheek om de informatie te zoeken die ze nodig hadden. Van

IS EEN ZACHT WINTER SLECHT VOOR DE ECONOMIE?

Door de zachte winter van 2013-2014 gaven we met z'n allen minder geld uit aan de verwarming van huizen, winkels en kantoren⁶. Economen en statistici spraken op radio, tv en in de kranten van een economische dip. Want als er minder geld wordt uitgegeven, wordt er ook minder geld verdiend. En dat heeft een lager *bruto nationaal product* tot gevolg.

Maar, als je daar wat langer over nadenkt, vraag je je af waarom er eigenlijk geen sprake is van economische groei. Immers, de CO₂-uitstoot van huishoudens en kantoren kwam in die periode twintig procent lager uit, consumenten hielden gemiddeld zestig euro over en over comfort had niemand te klagen. Dus voor zowel de aarde, de portemonnee als de mensen was het een gunstige winter.

Waarom spreken de deskundigen dan toch van een dip? Het antwoord is dat echte waarde nog geen rol speelt in de oude economie. Er wordt vooral naar de centen gekeken.

Het bruto nationaal product (bnp) is de waarde van alle goederen en diensten die in een bepaalde periode (meestal een jaar) door een bepaald land worden geproduceerd.⁷

daag is bijna alle informatie voor iedereen met een internetverbinding beschikbaar. Ook worden we er steeds handiger in om al die informatie aan elkaar te koppelen. We kunnen zo bijvoorbeeld veel beter zien hoe onze vervuiling klimaatverandering veroorzaakt en ook hoe we daar wat aan kunnen doen. Ook is het veel makkelijker geworden om samen te werken met andere mensen. Je hoeft niet meer in hetzelfde kantoorgebouw te zitten om te werken aan mooie, nieuwe producten en oplossingen voor problemen.

De wereld is dus eigenlijk één groot dorp geworden. Omdat we in dat dorp veel meer weten, kennis en kunde kunnen combineren en slimmer kunnen samenwerken, zijn we veel beter in staat om te veranderen.

NOT SO FUN FACT

In tweede helft van de vorige eeuw werden sigarettenfabrikanten gewaarschuwd door artsen: sigaretten zijn ongezond, verslavend en veroorzaken kanker. Maar omdat de industrie bang was minder sigaretten te verkopen, hielden ze die informatie voor zichzelf.⁹ Hartstikke slecht natuurlijk. Vandaag zou dat niet meer kunnen.

Steeds slimmere technologie

We worden steeds slimmer en technologische verbetering gaat steeds sneller. Wist je dat Facebook nog maar zo'n tien jaar bestaat? En dat Apple nog maar zeven jaar smartphones maakt? En dat we het in het jaar 2000 toch vooral ontzettend idioot vonden dat er telefoons op de markt kwamen waarmee je foto's kon maken? Daar had je toch een fototoestel voor? Tja. Innovaties die ons leven veranderen, volgen elkaar steeds sneller op. Het mooie en tegelijkertijd ingewikkelde aan die technologische veranderingen die je wereld op z'n kop zetten, is dat je ze niet kunt voorspellen. Zelfrijdende auto's? Robots die ons werk overnemen? Batterijen die zichzelf opladen? Slimme koelkasten die boter, kaas en eieren bestellen als dat nodig is? We weten nog niet welke technologie ons leven morgen, volgend jaar of over tien jaar zal veranderen. Wel weten we dat we met steeds slimmere en betere technologie andere mogelijkheden kunnen vinden om de oude economie achter ons te laten.

Mensen hoeven de oude economie niet meer

Op de verjaardagsfeestjes van je opa en oma stonden vroeger glazen met sigaretten klaar voor de gasten. De kamer stond aan het eind van de avond blauw van de rook. Vandaag staan rokers vaak eenzaam te stomen in de regen. Mensen en ideeën over onze manier van leven veranderen.

Dat zien we vandaag ook gebeuren. Mensen hebben steeds meer behoefte aan 'echte' en 'eerlijke' producten en vinden het belangrijk dat de wereld, straks voor hun kinderen, ook een mooie plek is om

te wonen. Om dat mogelijk te maken, laten ze vertrouwde gebruiken los. Ze hoeven niet meer zonnig een auto te bezitten, als ze maar flexibel kunnen reizen, bijvoorbeeld. Daarover lees je in hoofdstuk Klanten meer.

HEB JIJ EEN MOBIELE TELEFOON?

In 1999 werd aan mensen op straat gevraagd of ze blij zouden zijn met een mobiele telefoon. Mensen op straat vonden het niet zo nodig. “Ik zie daar het nut niet van in; zit je op die fiets, dan word je gebeld. Haha!” Een ander: “Als ik ergens kom vast te zitten is er altijd wel een telefooncel te vinden of ik vraag bij een boer of ik z’n telefoon even mag gebruiken.” Weer een ander: “Ik moet er niet aan denken dat er continu zo’n piepding in m’n broekzak zit.” En de mooiste: “Als mensen me willen bereiken, moeten ze maar een brief sturen.”

Bekijk hier de straatinterviews uit 1999 over de mobiele telefoon: [youtube.com/watch?v=0u0RQk2Z1-o](https://www.youtube.com/watch?v=0u0RQk2Z1-o)

Met andere woorden: mensen hoeven de oude economie niet meer. Ze zijn klaar voor de nieuwe economie die duurzamer, slimmer en leuker is dan ooit tevoren. Hoe die nieuwe economie er precies uitziet? Dat lees je in de volgende hoofdstukken.

NAAR DE
NIEUWE ECONOMIE!

